

Sygn. akt VII U 4388/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 maja 2021 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 kwietnia 2021 r. w Warszawie

sprawy M. W.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

o wysokość emerytury policyjnej, o wysokość policyjnej renty inwalidzkiej

na skutek odwołania M. W.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 maja 2017 r. Nr: (...) ((...)) oraz z dnia 24 maja 2017 r. Nr: (...) ((...))

zmienia zaskarżone decyzje:

- z dnia 24 maja 2017 r. Nr:(...) ((...)) w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia emerytury M. W. oraz

- z dnia 24 maja 2017 r. Nr: (...) ((...)) w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia policyjnej renty inwalidzkiej M. W.

poczynając od dnia 1 października 2017 roku z pominięciem art. 15c i art. 22a w zw. z art. 32 ust. 1 pkt. 1 Ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708) w brzmieniu nadanym w ustawie z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z dnia 30 grudnia 2016 roku).

SSO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

M. W. w dniu 25 lipca 2017 r. złożyła odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSW z dnia 24 maja 2017 r., nr (...) zarzucając jej naruszenie:

- art. 2 Konstytucji RP poprzez arbitralne obniżenie przysługującego jej świadczenia emerytalnego naruszające zasady ochrony praw nabytych, sprawiedliwości społecznej oraz zaufania obywatela do państwa i tworzonego przez nie prawa wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego;

- art. 42 ust. 1 i 3 w związku z art. 45 ust. 1, art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez zastosowanie represji bez wykazania winy indywidualnej, odwrócenie zasady domniemania niewinności poprzez uznanie wszystkich funkcjonariuszy będących w służbie przed 31 lipca 1990 r. za winnych działań zasługujących na penalizację i zastąpienie w tym zakresie władzy sądowniczej, władzą ustawodawczą;

- art. 32 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 2 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 1 Protokołu nr 1 do EKPPC w związku z art. 14 EKPC poprzez nieuzasadnione i dyskryminujące zróżnicowanie jej uprawnień o charakterze majątkowym wynikających z pracy „cywilnej” przed 31 lipca 1990 r. oraz z 24 lat służby odbytej po 31 lipca 1990 r. polegające na drastycznym obniżeniu świadczeń emerytalnych należnych jej z tytułu służby w sposób naruszający zasadę równości wobec prawa;

- art. 30 w związku z art. 47 Konstytucji RP oraz art. 8 EKPC poprzez naruszenie jej godności, prawa do ochrony czci, dobrego imienia, prywatności i poszanowania życia rodzinnego polegające na przyjęciu, że jej praca przed 31 lipca 1990 r. stanowiła służbę na rzecz totalitarnego państwa, a tym samym arbitralnym przypisaniu jej winy za działania związane z naruszeniami praw człowieka, których dopuszczali się niektórzy przedstawiciele władzy publicznej PRL oraz niektórzy funkcjonariusze organów bezpieczeństwa PRL;

- art. 67 Konstytucji w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i art. 1 Protokołu nr 1 do EKPC poprzez arbitralne obniżenie przysługującego świadczenia emerytalnego, co stanowi nieproporcjonalne i nieuzasadnione naruszenie przysługującego jej prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego.

W oparciu o powyższe M. W. wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie jej świadczenia emerytalnego wraz z przysługującymi dodatkami w dotychczasowej kwocie 7.193,30 złotych brutto miesięcznie i zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że podczas swojej pracy i służby na rzecz Państwa Polskiego trwającej łącznie ponad 35 lat, świadczyła służbę w organach bezpieczeństwa jedynie przez 13 miesięcy w okresie od 1 lipca 1989 r. do 31 lipca 1990 r. będąc zatrudnioną w Wydziale (...) Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w P. na stanowiskach sekretarza-maszynistki i referenta. W jej ocenie praktycznie całość nabytych przez nią przywilejów emerytalnych nie była związana z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, lecz z 24-letnią służbą na rzecz Rzeczypospolitej Polskiej.

Odwołująca uznała, że w okresie od 18 sierpnia 1978 r. do 31 sierpnia 1987 r. pracowała w instytucjach cywilnych, od 1 września 1987 r. do 31 grudnia 1988 r. była zatrudniona jako pracownik cywilny zatrudniony na umowę o pracę w Wydziale (...) WUSW, a następnie od 1 stycznia 1989 r. do 30 czerwca 1989 r. wykonywała pracę na stanowisku maszynistki Wydziału (...) w P.. W tym czasie od 1 stycznia 1989 r. przyjęto ją do Milicji Obywatelskiej, lecz od 1 lipca 1989 r. została służbowo przeniesiona do Wydziału (...). Jej zdaniem nie miała żadnego wpływu na przeniesienie do Wydziału (...), co potwierdza treść wniosku personalnego z dnia 12 czerwca 1989 r., na którym nie widnieje jej podpis. Wówczas do jej obowiązków należało prowadzenie spraw kancelaryjnych związanych z rejestrowaniem napływających z całego województwa wniosków o wydanie paszportów a następnie przesyłanie wytworzonych dokumentów. Odwołująca podkreśliła jednak, że podczas trwającej 13 miesięcy służby w Wydziale (...) nie wykonywała zadań wywiadowczych, kontrwywiadowczych czy jakichkolwiek innych czynności operacyjnych, w tym nie prowadziła nigdy postępowania sprawdzającego ani nikogo nie werbowała (odwołanie z dnia 25 lipca 2017 r., k. 3-20 a. s.).

Ubezpieczona złożyła również odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSW z dnia 24 maja 2017 r., nr: (...) powielając przy tym argumenty przytoczone w treści odwołania od decyzji z dnia 24 maja 2017 r., nr (...) (odwołanie z dnia 25 lipca 2017 r., k. 154-179 a. s.).

Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w odpowiedzi na odwołania z dnia 23 lipca 2018 r. wniósł o oddalenie odwołań oraz o zasądzenie od odwołującej na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy podniósł, że odwołująca w okresie od 1 lipca 1989 r. do 31 lipca 1990 r. pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o którym mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2018 r., poz. 132 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą zaopatrzeniową”, co wynika z informacji o przebiegu jej służby z dnia 8 marca 2017 r. sporządzonej przez Instytut Pamięi Narodowej. W oparciu o powyższe dokonano ponownego przeliczenia świadczenia ubezpieczonej na zasadach określonych w art. 15c i art. 22a ustawy zaopatrzeniowej. W jego ocenie informacja o przebiegu służby jest wiążąca przy wydaniu zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie z dnia 23 lipca 2018 r., k. 316-319 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. W. zatrudniona była m.in. w:

- Narodowym Banku Polskim w P. w okresie od 18 sierpnia 1978 r. do 31 grudnia 1979 r. na stanowiskach stażysty i kontystki (świadcstwo pracy z dnia 31 grudnia 1979 r., k. 29 a. s.);
- Wojewódzkim Urzędzie Spraw Wewnętrznych w P. w okresie od 1 września 1987 r. do 31 grudnia 1988 r. na stanowisku pracownika cywilnego (świadcstwo pracy z dnia 9 stycznia 2019 r., k. 33 a. s.);
- Komendzie Stołecznej Policji od 1 stycznia 1989 r. do 18 lutego 2014 r., gdzie pełniła służbę ostatnio na stanowisku kierownika sekcji (świadcstwo pracy z dnia 18 lutego 2014 r., k. 34 a. s.).

W odniesieniu do ostatniego okresu zatrudnienia ubezpieczona w dniu 16 grudnia 1988 r. złożyła wniosek do Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w P. o przyjęcie do służby w organach Milicji Obywatelskich. W dniu 1 stycznia 1989 r. odwołująca została przyjęta do służby w Milicji Obywatelskich na stanowisko maszynistki w Wydziale (...) w Wojewódzkim Urzędzie Spraw Wewnętrznych. Wówczas do jej czynności należało przepisywanie na maszynie odręcznie sporządzonych pism. Dodatkowo wpisywała pocztę do dziennika korespondencji i przekazywała pismo do wydziału, do którego było kierowane. Następnie od 1 lipca 1989 r. pracowała jako sekretarz – maszynistka w Wydziale (...). W tym czasie paszporty były wydawane dla całego województwa. Wnioski o paszport spływały z zakładów pracy czy z biur podróży. Jej zakres obowiązków pozostał tożsamy, pomimo formalnej zmiany stanowiska. Ubezpieczona również zajmowała się prowadzeniem spraw kancelaryjno-biurowych związanych z rejestracją wniosków a następnie z wysyłką zebranych dokumentów. Od ubezpieczonej nie zależało kto otrzyma paszport, ponieważ nie wydawała tym zakresie decyzji. Nadto nie zwalczała opozycji demokratycznej, związków zawodowych oraz Kościoła i związków wyznaniowych. Odwołująca nie łamała praw człowieka, wolności, zgromadzeń i bezpieczeństwa obywateli. Do jej obowiązków nie należało również redagowanie przepisów wewnętrznych. Podczas wykonywania obowiązków ubezpieczona dała się poznać jako osoba pracowita, sumienna, dokładna, zaangażowana i zdyscyplinowana. Od listopada 1990 r. odwołująca ponownie wykonywała swoje obowiązki na rzecz Wydziału Prezydialnego, gdzie świadczyła czynności w sekretariacie, natomiast od 1 stycznia 1993 r. powierzono jej zadania służby BHP w Komendzie Wojewódzkiej Policji w P. (pismo z dnia 16 grudnia 1988 r., k. 49 a. s., wniosek personalny z dnia 12 czerwca 1989 r., k. 60 a. s., wniosek personalny z dnia 9 sierpnia 1989 r., k 62 a. s., opinia służbowa za okres od 1 stycznia 1989 r. do 31 stycznia 1990 r., k. 66-69 a. s.).

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przyznał odwołującej prawo do emerytury policyjnej w kwocie 6.548,10 złotych miesięcznie od dnia 19 lutego 2014 r. na mocy decyzji z dnia 28 lutego 2014 r., nr: (...) oraz do policyjnej renty inwalidzkiej w kwocie 3.575,20 złotych od dnia 15 maja 2015 r. zgodnie z decyzją z dnia 3 lipca 2015 r., nr: (...) (decyzje z dnia 28 lutego 2014 r. i z dnia 3 lipca 2015 r., k. 1-2 akt MSW).

Następnie organ emerytalno-rentowy dokonał waloryzacji policyjnej emerytury ubezpieczonej na dzień 1 marca 2017 r. Decyzją z dnia 27 lutego 2017 r., nr: (...) ustalono, że w/w świadczenie wynosi 7.193,30 złotych (decyzja z dnia 27 lutego 2017 r., k. 3 akt MSW).

Na podstawie art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu stwierdził, że odwołująca w okresie od 1 lipca 1989 r. do 31 lipca 1990 r. pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa. Informacja ta została sporządzona w oparciu również o treść wynikającą z akt osobowych ubezpieczonej (informacja o przebiegu służby Nr (...) z dnia 8 marca 2017 r., k. 4 akt MSW).

W oparciu o otrzymaną z IPN informację Nr (...) z dnia 8 marca 2017 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał dwie zaskarżone decyzje dotyczące odwołującej, tj.:

- z dnia 24 maja 2017 r., nr: (...) zgodnie z art. 22a w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej ponownie ustalając wysokość renty inwalidzkiej od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 1.510,71 złotych, która nie została wypłacona z uwagi na posiadanie przez nią prawo do korzystniejszej emerytury policyjnej (decyzja z dnia 24 maja 2017 r., k. 7 akt MSW);

- z dnia 30 maja 2017 r., nr: (...) na podstawie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej ponownie ustalając wysokość emerytury policyjnej od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 1.716,81 złotych (decyzja z dnia 24 maja 2017 r., k. 9 akt MSW).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w tym w aktach organu rentowego oraz w oparciu o zeznania odwołującej. Dokumenty zebrane w toku postępowania nie stanowiły sporu pomiędzy stronami i wynikało z nich na jakich stanowiskach odwołująca wykonywała swoją pracę podczas pełnienia służby na rzecz Milicji Obywatelskiej. Dodatkowo na ich podstawie można było ustalić, że ubezpieczona świadczyła jedynie techniczne czynności związane z przepisywaniem tekstu na maszynie oraz z wprowadzaniem odpowiednich danych wnioskodawców do systemu związanych z ubieganiem się o prawo do paszportu. Powyższe korelowało wprost z zeznaniami ubezpieczonej złożonymi przez nią na rozprawie, a które nie były zakwestionowane przez pełnomocnika organu emerytalno-rentowego. Strony nie wносиły o uzupełnienie materiału dowodowego, który też Sąd uznał za wystarczający do wydania rozstrzygnięcia w rozpatrywanej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania M. W. od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 24 maja 2017 r., nr: (...) oraz z dnia 30 maja 2017 r., nr: (...), jako zasadne, zasługują na uwzględnienie.

Ubezpieczona w treści swojego odwołania żądała przywrócenia wypłaty obydwu świadczeń w dotychczasowych wysokościach. Powołując się na naruszenie konstytucyjnych przepisów wskazała, że organ emerytalno-rentowy nie miał prawa obniżyć policyjnej emerytury i renty inwalidzkiej. Natomiast organ stanął na stanowisku, że wydał zaskarżone decyzje na podstawie notatki sporządzonej przez IPN z dnia 8 marca 2017 r.

Na wstępie Sąd zważył, że już raz zakład dokonał obniżenia emerytury na mocy ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 24, poz. 145), ponieważ wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa do 1990 r. został zmniejszony z poziomu 2,6% do 0,7%. W aktualnie zaś zmienionych regulacjach przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że emerytura osoby pozostającej w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. wynosi: 0% podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby a przy tym jej wysokości nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 tej ustawy, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły

w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Wysokość zaś emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Oznacza to, że obniżenie świadczeń stawia ją w pozycji mniej korzystnej w porównaniu z funkcjonariuszy, którzy po raz pierwszy podjęli służbę po 1990 r., chociaż pełnili oni takie same obowiązki i spoczywała na nich taka sama odpowiedzialność za powierzone zadania. Nadto, regulacja przyjęta ustawą z 2016 r., wprowadzająca wskaźnik w wysokości 0,0% stanowi naruszenie istoty prawa do zabezpieczenia społecznego, albowiem w sposób arbitralny obniża wysokość świadczeń części funkcjonariuszy.

Sąd zważył, że w uzasadnieniu do projektu ustawa miała na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. Zatem ustawodawca zdecydował się na ponowne obniżenie wysokości emerytur policyjnych pracownikom, którzy wówczas pełnili służbę. W uzasadnieniu projektu dotyczącego wprowadzenia ustawy zmieniającej wskazano na konieczność kolejnego ograniczenia przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Stwierdzono również, że emerytury i renty osób pełniących służbę ustalono na znacznie korzystniejszych zasadach wynikających z ustawy zaopatrzeniowej, w stosunku do osób pobierających te świadczenia na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W kontekście zasadności pierwszego obniżenia emerytur osób pełniących służbę w okresie PRL wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 stycznia 2010 r. (K 6/09) oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z dnia 14 maja 2013 r. (15189/10), które stwierdziły, że nowe rozwiązania nie nałożyły na tę grupę emerytów nadmiernego obciążenia i dotyczyły jedynie praw nabytych niesłusznie. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie dawało możliwości postawienia zarzutu niekonstytucyjności wprowadzonych wówczas przepisów przez ustawodawcę. Wymaga podkreślenia, że Sąd Okręgowy w Warszawie wystosował zapytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego w celu wypowiedzenia się co do zgodności z Konstytucją RP przepisów art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy zaopatrzeniowej. Pomimo zawiśnięcia sprawy przed Trybunałem Konstytucyjnym w dniu 27 lutego 2018 r. pod sygnaturą P 4/18, do dnia dzisiejszego nie zostało wydane orzeczenie w tej sprawie. Utrzymujący się stan prawny dał podstawę Sądowi Okręgowemu do rozpoznania zasadności wystosowanych zarzutów przez stronę odwołującą. W tej kwestii należało również kierować się wytycznymi Sądu Apelacyjnego, który nakazał prowadzić niniejsze postępowanie, a następnie wydać wyrok. Natomiast Trybunał Praw Człowieka potwierdził prawo ustawodawcy chcącego wyeliminować niesprawiedliwe lub nadmierne świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dążącego do likwidacji przywilejów byłych funkcjonariuszy reżimów totalitarnych do tego rodzaju działań. Równocześnie Trybunał zwrócił uwagę, że podjęte środki nie mogą być jednak nieproporcjonalne.

W kontekście zaś rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy uznał, że podlegając tylko Konstytucji i ustawom, ma możliwość odmowy zastosowania ustawy sprzecznej z Konstytucją w konkretnej sprawie. Skoro bowiem sędzia podlega zarówno Konstytucji, jak i ustawom, to w razie sprzeczności między przepisami tych aktów prawnych powinien on stosować akt wyższej rangi, czyli Konstytucję. Stanowi ona w art. 8 ust. 1, że jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Podzielić też należy stanowisko, że odmowa zastosowania ustawy przez sąd nie narusza konstytucyjnych kompetencji Trybunału Konstytucyjnego albowiem przedmiotem orzekania sądu jest indywidualny stosunek poddany jego osądowi, a Trybunał orzeka o prawie (orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia: 21 czerwca 2011 r., sygn. akt I OSK 2102/10, 3 grudnia 2009 r. sygn. akt I OSK 1957/08, 17 listopada 2010 r., sygn. akt I OSK 107/10, 6 listopada 2014 r., sygn. akt I OSK 251/14 oraz orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia: 26 maja 1998 r., sygn. akt III SW 1/98, 7 kwietnia 1998 r., sygn. akt I PKN 90/98, 26 września 2000 r., sygn. akt III CKN 1089/00, 4 lipca 2001 r., sygn. akt III ZP 12/01, 29 sierpnia 2001 r., sygn. akt III RN 189/00 oraz z 21 października 2003 r., sygn. akt SNO 59/03). Sąd dokonuje oceny zgodności przepisu ustawy z Konstytucją w ramach ustalenia, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego. Sąd

jest obowiązany do takiej oceny, bowiem uchylenie się od niej może prowadzić do rozstrzygnięcia sprawy na podstawie przepisu niekonstytucyjnego, a zatem niezgodnie z prawem obowiązującym. Sąd dokonując oceny konstytucyjności przepisu ustawy nie wkracza w kompetencje Trybunału Konstytucyjnego. Odmowa zastosowania przez Sąd przepisu ustawy nie może opierać się na przypuszczeniach co do jego niekonstytucyjności, lecz musi być rezultatem starannej i przemyślanej wykładni prowadzącej do wniosku, że konkretny przepis jest niezgodny z określonym i wyraźnie wskazanym przepisem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2001 r., sygn. akt III RN 189/2000). Zatem Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że sądy powszechne są uprawnione do badania zgodności stosowanych przepisów ustawowych z Konstytucją.

Przy badaniu prawidłowości wydanej decyzji przez organ emerytalno-rentowy należało mieć na uwadze czynności, które wykonywała ubezpieczona w spornym czasie pracy. Ich rodzaj decyduje bowiem o uznaniu, czy rzeczywiście pracowała ona na rzecz totalitarnego państwa. Sam fakt zatrudnienia jej w MSW wskazuje jedynie na tyle, że odwołująca pełniła służbę w okresie, kiedy panował w kraju ustrój totalitarny. Samo stwierdzenie tej okoliczności nie może eliminować jej z grona osób, które pobierały świadczenia policyjne w dotychczasowej wysokości. Aby zmniejszyć jej ponownie świadczenia należałoby ustalić, że wykonywała czynności mające na celu ograniczenie praw i wolności obywatelskich, co jednak nie wynika bezpośrednio ze zgromadzonego materiału dowodowego. Pismo z dnia 8 marca 2017 r. Instytutu Pamięci Narodowej nie dostarcza takich informacji. IPN ogólnikowo wskazała, że odwołująca w okresie od 1 lipca 1989 r. do 31 lipca 1990 r. była zatrudniona w MSW. Tymczasem Sąd nie jest związany treścią informacji IPN zarówno co do faktów, w tym zaświadczeniu o przebiegu służby, jak i co do oceny, czy była ona realizowana na rzecz organów bezpieczeństwa państwa. Z tego wynika, że ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą wiązać również sądu rozpoznającego niniejszą sprawę, co też zostało potwierdzone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn. akt II UZP 10/11).

W załącznikach do odwołania ubezpieczona przedstawiła m.in. kopię swoich akt osobowych z okresu pełnienia służby w MSW zawierających informacje o szczegółowym przebiegu jej służby. W toku procesu Sąd doszedł do przekonania, że organ emerytalno-rentowy nie wykazał, aby czynności świadczone przez ubezpieczoną w spornym okresie czasu rzeczywiście wypełniały definicję służby na rzecz totalitarnego państwa. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd doszedł do wniosku, że zakład emerytalno-rentowy nie zdołał wykazać, aby treść notatki sporządzonej przez IPN, a odnoszącej się do bezprawnych działań rzekomo podejmowanych przez ubezpieczoną została potwierdzona w dokumentach zgromadzonych w toku procesu.

W tym względzie wymaga podkreślenia, że na stronach postępowania ciąży obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń poprzez prezentowanie materiału dowodowego na ich poparcie zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności obowiązującą w procesie cywilnym. W myśl art. 232 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Zgodnie z przepisami art. 6 k.c. i 232 k.p.c. strony są obowiązane powoływać dowody na potwierdzenie faktów, z których wywodzą skutki prawne, a sąd jedynie w wyjątkowych przypadkach może dopuścić dowód niewskazany przez powoda lub pozwanego. Przepis art. 6 k.c., ustanawiający regułę rozkładu ciężaru dowodu, pozwala sądowi rozstrzygnąć sprawę w razie braku podstaw do stwierdzenia, czy istotny dla rozstrzygnięcia sprawy fakt miał miejsce. Sąd orzeka wówczas na niekorzyść strony, na której spoczywał ciężar udowodnienia faktu, z którego wywodziła skutki prawne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2019 r., sygn. akt V CSK 486/18). Zasada kontrydiktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń obowiązuje również w odrębnym postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2008 r., sygn. akt I UK 151/08).

W tej kwestii Sąd doszedł do przekonania, że działalność podejmowana przez ubezpieczoną w toku jej zatrudnienia w organach Milicji Obywatelskiej w komórce MSW nie miała na celu ograniczenie swobód obywatelskich. Odwołująca jedynie wykonywała obowiązkowe biurowe związane z przepisywaniem pism na maszynie, a następnie przyjmowała wnioski obywateli o wydanie paszportów. Jej stanowisko pracy nie było decyzyjne w tym zakresie, a zatem nie zależało od niej, czy dana osoba uzyska paszport uprawniający ją do wyjazdu poza granicę kraju. Mając powyższe na uwadze należy podkreślić, że ubezpieczona nie podejmowała żadnych decyzji ani nie uczestniczyła w sposób pośredni bądź

bezpośredni w represjach nakładanych przez ówczesny aparat państwowy. Nadto jej praca nie przyczyniła się do ograniczania swobód ani praw obywatelskich.

Uwzględniając powyższe uwagi na tle rozpoznawania odwołania ubezpieczonej, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że zastosowanie w jej sytuacji norm wynikających z art. 15c i 2a ustawy zaopatrzeniowej narusza konstytucyjne zasady ochrony praw nabytych, sprawiedliwości społecznej, zaufania obywatela do państwa i tworzonego przez nie prawa, prawa do ochrony dobrego imienia oraz zabezpieczenia społecznego. Wnioski te skutkowały odmową zastosowania wobec odwołującej przepisów sprzecznych z powołanymi normami Konstytucji RP. W związku z tym należało zmienić zaskarżone decyzje poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do policyjnej emerytury i renty inwalidzkiej obliczonych z pominięciem ww. przepisów ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., jak w sentencji wyroku.

SSO Renata Gąsior

ZARZĄDZENIE

(...)